

Minnisblað

Viðtakandi Efnahags- og viðskiptanefnd Alþingi
Sendandi Skrifstofa viðskipta og markaða,
atvinnuvegaráðuneyti

Dagsetning 19.10.2026
Málsnúmer ATRN26060403

Frumvarp til laga um breytingu á lögum um hlutafélög og lögum um einkahlutafélög (EES-innleiðing, SRD II).

Minnisblað þetta er unnið að beiðni efnahags- og viðskiptanefndar Alþingis vegna innsendra umsagna við frumvarp til laga um breytingu á lögum um hlutafélög og lögum um einkahlutafélög (EES-innleiðing), 158. löggjafarþing, þingskjal 79, 79. mál. Óskaði nefndin eftir sjónarmiðum ráðuneytisins um þau atriði í umsögnum sem ekki er fjallað um í minnisblaði ráðuneytisins dags. 9. júní sl. vegna umsagna við frumvarp sama efnis sem lagt var fram á 157. löggjafarþingi. Alþingi bærust fimm umsagnir við frumvarpið við framlagningu þess nú en umsagnirnar eru frá Arnari Elvarssyni, Eik fasteignafélagi hf. (hér eftir Eik), Landssamtökum lífeyrissjóða (hér eftir LL), Nasdaq Iceland hf. (hér eftir Kauphöllin) og sameiginleg umsögn frá SA, SAF, SVÞ, Samorku, SI, SFF, SFS og viðskiptaráði (hér eftir saman samtökin). Rétt er að benda á að LL og samtökin vísa jafnframt til umsagna sinna við þinglega meðferð frumvarpsins á 157. löggjafarþingi, sem og umsagna um það mál í samráðsgátt stjórnvalda í febrúar 2026.

1. Athugasemdir við 1. gr. frumvarpsins. Undanþága frá rétti félags til að auðkenna hluthafa sína.

Í umsögn Arnars Elvarssonar er lagt til að tekin verði upp undanþáguheimildin sem er að finna í 1. mgr. 3. gr. a SRD II um að takmarka megi rétt félags til að afla upplýsinga um auðkenni hluthafa við þá hluthafa sem eiga tiltekið hlutfall hlutabréfa eða atkvæðisréttar, en hlutfallið má þó ekki fara yfir 0,5%. Í tillögu Arnars er einnig lagt til að aðrir hluthafar geti óskað eftir beinum samskiptum við félag en upplýsingum og boðum skuli annars miðlað í gegnum milliliði. Til grundvallar tillögunni liggja sjónarmið um vernd friðhelgi smærri fjárfesta sem og að minnka gagnamagn þó án þess að réttur þeirra hluthafa sem eru undir 0,5% markinu til upplýsinga og atkvæðagreiðslu sé skertur.

Í kafla 2.2. í minnisblaði ráðuneytisins frá 9. júní sl. er m.a. fjallað um tillögu samtakanna um sama efni. Ráðuneytið ítrekar það sem fram kemur í framangreindu minnisblaði.

2. Athugasemdir við 2. gr. frumvarpsins. Starfskjarastefna/starfskjaraskýrsla.

Aftast í umsögn samtakanna er fjallað um reglur í nágildandi 79. gr. a laga um hlutafélög sem fela í sér séríslenskar takmarkanir á hlutabréfatengdum starfskjörum, annars vegar bann við því að stjórnarmenn njóti kaupréttar og annarra hlutabréfatengdra greiðslna, sbr. 5. tölul. 2. mgr. ákvæðisins, og hins vegar reglur um þriggja ára biðtíma kaupréttar og um að tiltekið hlutfall hluta skuli geymt til starfsloka, sbr. 4. tölul. sömu málsgreinar. Samhljóða reglur er að finna í 2. mgr. 54. gr. a laga um einkahlutafélög. Leggja samtökin til að frumvarpið verði nýtt til að fella brott hið almenna bann við veitingu kaupréttar til stjórnarmanna.

Með 2. gr. frumvarpsins er lagt til að þrjár nýjar greinar komi í stað núgildandi 79. gr. a laga um hlutafélög. Ekki er gert ráð fyrir sambærilegum reglum um kauprétti í hinum nýju ákvæðum og falla framangreindar takmarkanir þar með brott. Þá er í 5. gr. frumvarpsins lagt til að 54. gr. a laga um einkahlutafélög falli brott. Tillögu samtakanna er því þegar mætt í frumvarpinu.

3. Athugasemdir við 3. gr. frumvarpsins. Mikilvæg viðskipti við tengda aðila.

Í umsögn Arnars Elvarssonar er lögð til breyting á 3. mgr. 3. gr. frumvarpsins. Lagt er til að í þeim tilvikum sem gagnvirði viðskipta við tengda aðila nemi 10% eða meira af heildareignum eða ef meiri hluti stjórnar er ekki óháður viðskiptunum skuli mat óháðs sérfræðings birt með tilkynningu um viðskiptin þar sem fjallað er um hvort kjör viðskiptanna séu sanngjörn fyrir félagið og ótengda hluthafa. Fram kemur í tillögunni að viðmið frumvarpsins um 5% sé hófleg ef viðskipti eru samþykkt af stjórn en viðbótartrygging fyrir minnihlutaeigendur þurfi að koma til þegar viðskipti eru stærri eða sjálfstæði stjórnar er veikt.

Í kafla 4 í minnisblaði ráðuneytisins frá 9. júní sl. er m.a. fjallað um samþykki, tilkynningaskyldu og sjálfstæða sanngirnisskýrslu þegar um er að ræða mikilvæg viðskipta við tengda aðila. Ráðuneytið telur þau sjónarmið sem koma fram í minnisblaðinu um skilgreiningu hugtaksins mikilvæg viðskipti og um sjálfstæða sanngirnisskýrslu eiga við um tillöguna sem hér um ræðir. Í þessu sambandi bendir ráðuneytið einkum á sjónarmið um að tilskipunin geri greinarmun á upplýsingaskyldu (2. mgr. 9. gr. c) og sanngirnisskýrslu (3. mgr. 9. gr. c), og að sanngirnisskýrslan hafi sjálfstætt vægi sem viðbótarvörn fyrir minnihluta. Í því sambandi verði að hafa í huga að krafa um sjálfstæða óháða skýrslu fyrir öll mikilvæg viðskipti í skilningi nýrrar 96. gr. a gæti orðið íþyngjandi fyrir smærri skráð félög. Leggur ráðuneytið því ekki til að ákvæðinu verði breytt á þessu stigi heldur að málið verði til skoðunar síðar og þá metið út frá reynslu hvort upplýsingaskyldan í 4. mgr. dugi til að tryggja nægjanlega vernd minnihluta hluthafa. Einnig er í þessu sambandi bent á ákvæði 2. og 3. málsl. 1. mgr. 3. gr. frumvarpsins þar sem segir að þegar stjórnarmaður tekur þátt í viðskiptum við tengda aðilann skuli hann ekki taka þátt í að samþykkja viðskiptin og að stjórn félags skuli setja verklagsreglur til að tryggja hagsmuni félagsins og hluthafa sem ekki eru tengdir aðilar. Að öðru leyti ítrekar ráðuneytið þau sjónarmið sem fram koma í 4. kafla minnisblaðsins frá 9. júní sl.

4. Athugasemdir við 4. gr. frumvarpsins. Upplýsingagjöf stofnanafjárfesta, aðila sem veita eignastýringarþjónustu og umboðsráðgjafa.

Í umsögn Arnars Elvarssonar er lagt til að sett verði sérstök tilvísunarregla þess efnis að stofnanafjárfestar, aðilar sem veita eignarstýringarþjónustu og umboðsráðgjafar teljist hafa fullnægt upplýsingaskyldu sinni samkvæmt nýjum XII. kafla A, sbr. 4. gr. frumvarpsins, ef sömu upplýsingar hafa verið veittar vegna kröfu í öðrum lagabálkum eða bindandi markaðsreglum og aðgengi að þeim sé tryggt þannig að það nægi að vísa til þess hvar upplýsingarnar eru birtar. Til grundvallar tillögunni liggja sjónarmið um að ekki eigi að vera skylt að vinna og birta sömu upplýsingar tvisvar, slík tilvísunarregla lækki kostnað félaganna en viðhaldi fullu gagnsæi.

Með ákvæði 4. gr. frumvarpsins er lagt til að við lög um hlutafélög bætist nýr kafli, XII. kafli A, um gagnsæi stofnanafjárfesta, aðila sem veita eignarstýringarþjónustu og umboðsráðgjafa til innleiðingar á ákvæði 3. gr. g – 3. gr. j í SRD II. Framangreind ákvæði

tilskipunarinnar heimila ekki að vikið sé frá þeim birtingarreglum sem þar eru settar. Í 3. gr. i er þó kveðið á um ákveðnar undanþágur frá birtingarreglunum. Í 1. mgr. 3. gr. i er kveðið á um skyldu aðila sem veita eignastýringarþjónustu til að birta stofnanafjárfestum sem þeir hafa gert samkomulagið við tilgreindar upplýsingar í formi skýrslu. Í 2. mgr. ákvæðisins er annars vegar kveðið á um að birta megi umræddar upplýsingar með tilgreindum ársreikningi eða reglubundnum tilkynningum. Hins vegar er kveðið á um að þess sé ekki krafist að upplýsingarnar séu veittar stofnanafjárfestum með beinum hætti ef þær eru þegar aðgengilegar öllum. Í frumvarpinu er lagt til að framangreind undanþáguákvæði 2. mgr. 3. gr. i verði innleidd með 2. og 3. mgr. d-liðar 4. gr. (nýjar 2. og 3. mgr. 104. gr. d). Ráðuneytið telur ekki unnt að veita undanþágur frá birtingarreglunum að öðru leyti og að ákvæði 4. gr. frumvarpsins séu í samræmi við ákvæði 3. gr. g – 3. gr. j tilskipunarinnar.

5. Endurskoðun

Í umsögn Arnars Elvarssonar er lagt til að kveðið verði á um það í lögum um hlutafélög að ráðherra skuli eigi síðar en 1. júní 2030 leggja fyrir Alþingi skýrslu um stjórnsýslukostnað, persónuvernd, áhrif á hluthafabátttöku og samkeppnishæfni íslensks markaðar. Einnig skuli fara fram greining á því hvort framkvæmdin hér á landi gangi lengra en framkvæmd annarra EES-ríkja. Í tillögunni kemur fram að um sé að ræða umfangsmikið regluverk sem snerti marga milliliði og að slík eftirfylgni tryggi að markmiðið um innleiðingu án varanlegrar gullhúðunar EES reglna. Ráðuneytið leggur ekki til að lögfest verði sérstakt endurskoðunarákvæði af þessu tagi, enda er slíkt almennt ekki venja við innleiðingu EES-gerða í íslenskan rétt. Ráðuneytið mun fylgjast með framkvæmd laganna og þróun framkvæmdar annars staðar á Evrópska efnahagssvæðinu. Þá er þegar gert ráð fyrir því, sbr. umfjöllun í minnisblaði ráðuneytisins frá 9. júní sl., að tiltekin atriði, svo sem hvort upplýsingaskylda vegna mikilvægra viðskipta við tengda aðila tryggi nægjanlega vernd minnihluta, verði metin út frá reynslu af framkvæmd laganna.

6. Aðrar athugasemdir.

Í umsögnum Eikar og Kauphallar eru að einnig lagðar til breytingar á lögum um hlutafélög sem leiða ekki af innleiðingu SRD II. Leggja aðilar til að gerð verði breyting á ákvæði 101. gr. laganna þannig að heimilað verði að greiða arð í allt að 12 mánuði eftir að ákvörðun um úthlutun hans hefur verið tekin. Í 101. gr. hfl. er að finna ákvæði um ákvörðun hluthafafundar um úthlutun arðs og gjalddaga arðs. Þannig er í 3. mgr. 101. gr. kveðið á um að gjalddagi arðs skuli ekki vera síðar en sex mánuðum eftir að ákvörðun um úthlutun hans hefur verið tekin.

Í 56. gr. tilskipunar Evrópuþingsins og ráðsins (ESB) 2017/1132 frá 14. júní 2017 um tiltekna þætti félagaréttar má finna almennar reglur um úthlutun fjár til hluthafa félags en samkvæmt 4. mgr. felur hugtakið „úthlutun“ í 1. og 3. mgr. greinarinnar einkum í sér greiðslu arðs og vaxta í tengslum við hlutabréf. Tilskipun (ESB) 2017/1132 hefur ekki að geyma reglur um gjalddaga arð og ræðst það því af reglum landsréttar í hverju aðildarríki fyrir sig hvort settar hafa verið reglur þar um. Tilskipun (ESB) 2017/1132 hefur m.a. verið innleidd í íslenskan rétt með breytingu á lögum um hlutafélög, þ.m.t. reglur hennar um arðgreiðslur.

Í þessu sambandi er vert að benda á að í dönsku hlutafélagalöggjöfinni er ekki að finna reglur um gjalddaga arðgreiðslu. Í norsku hlutafélagalöggjöfinni er að finna sambærilegar reglur og eru í gildi hér á landi, þ.e. ekki má ákveða gjalddaga arðgreiðslu síðar en sex mánuðum eftir að ákvörðun um arðgreiðsluna var tekin, sbr. 3. mgr. 8-3. gr. norsku laganna

um opinber hlutafélög (almennaksjeloven LOV-1997-06-13-45) og 3. mgr. 8-3. gr. norsku laganna um hlutafélög (aksjeloven LOV-1997-06-13-44).

Ráðuneytið telur ekkert því til fyrirstöðu að gera umrædda breytingu á lögum um hlutafélög og að breytingin sé til þess fallin að auka samkeppnishæfni íslenskra hlutafélaga, enda horfi fjárfestar í auknum mæli til félaga sem greiða reglulegan arð, og örvi þannig fjárfestingu í þeim. Hjá váttryggingafélögum og bönkum bindur núgildandi regla jafnframt eigið fé félags á meðan arðgreiðslur safnast upp og eru greiddar út í einu lagi, sem dregur úr arðsemi. Breytingin er einnig til þess fallin að auðvelda eigna- og skuldastýringu lífeyrissjóða og annarra langtímafjárfesta. Ráðuneytið telur ekki ástæðu til að takmarka breytinguna sérstaklega við þau félög sem falla undir gildissvið tilskipunarinnar, þ.e. félög þar sem hlutabréf hafa verið tekin til viðskipta á skipulegum markaði. Rétt er að taka fram að verði umrædd breyting gerð þá breytir hún ekki öðrum reglum sem gilda um arðgreiðslur. Ráðuneytið gerir því ekki athugasemd við að nefndin taki tillöguna upp sem breytingartillögu við frumvarpið.